

Čineći to za sebe...

London Greenpeace

1994

Sadržaj

Što ne valja s autoritetom?	3
Tražiti uzrok problema	3
Moć nad ljudima	3
Izbori – prevara	4
Što je dobro kod anarhizma?	5
Suradnja i sloboda	5
Anarhizam na djelu	6

Što ne valja s autoritetom?

Očito je da ne živimo u savršenom svijetu. U svakoj zemlji na planeti postoji pritisak i nepravda – nekolicina bogatih i moćnih koji uživaju pravo da određuju zakone i posjeduju novac, dok većina siromašnijih (ili, bolje rečeno, siromašnih), „drugачijih” i nesretnijih nose teret preživljavanja. Nije bezrazložno propitivati i tražiti razloge od kuda to dolazi i zašto to postoji u našem društvu, koje bi trebalo biti moderno i prosvjetljeno. Gdje počinje nečovječnost čovječanstva i na koji način se oduprijeti tome?

Tražiti uzrok problema

Da bi se ovo učinilo, morali bismo izolirati izvor. Ipak, to je gotovo nemoguć zadatak, jer to nije nešto što osobna akcija može riješiti, pogotovo zato što je individua u današnjem društvu gotovo potpuno bespomoćna u bilo kakvom protivljenju sili koja održava trenutni kapitalistički sistem.

Jedan od glavnih uzroka problema leži u idejama moći i kontrole. Kroz veći dio ljudske povijesti, moćnici su zahtjevali i pozivali se na svoja prava, čak i onda kada su sasvim očito bili u krivu. Istovremeno, uzroci se javljaju i u ranoj fazi stvaranja moderne povijesti, kroz pljačku „u rukavicama”, nasilništvo, brutalnost i iskorištavanje, koji se predstavljaju kao metode postizanja „uspješnosti” u društvu. Čak i danas postoje oni koji će reći kako je takav barbarizam razumljiv (čak i prihvatljiv!), a sve pod sloganom „neka preživi najспособniji”.

Kao kratkoročna strategija, to je zastrašujuće učinkovito, što se moglo vidjeti kroz nagli rast imperijalističke moći u posljednjih 500 godina. Ipak, mnogo je problema s kojima smo mi kao planet suočeni danas, a posljedica su osvajačkog i otimačkog duha zapadne ekonomije. Naš planet je došao do točke zagađenja kada je pitnaje opstanka života na njemu u ovom obliku koji poznajemo dovedeno u pitanje. Samo zapadne zemlje su, kako bi održale svoju moć i ravnotežu u zastrašivanju, nagomilale toliku količinu naoružanja da su u stanju uništiti kompletan život na Zemlji nekoliko puta. Građenje carstva je danas preraslo u nov oblik zbog napredovanja kapitalizma – moć sada leži i u rukama velikih kompanija, čak i više nego u rukama neke od nacionalnih vojnih sila. Čak su se i oblici pritiska promijenili – u mnogim djelovima svijeta, umjesto da i dalje ubijaju disidente, korporacije danas izokreću njihove poglede, iskrivljuju stavove, te ograničavaju njihovu slobodu. Istovremeno, ljudi su preplavljeni njihovim reklamama i propagandom kroz masovne medije. Od vitalne je važnosti zaštititi širenje ideja koje pružaju alternativu ovom obliku društvenog pritiska.

Moć nad ljudima

Naravno, to je samo najsvježiji i najuočljiviji oblik nasilja kojim se vlast koristi. Za bilo koju vlast, ukoliko želi imati bilo kakvog utjecaja na ljude, ključno je održati moć nad ljudskim životima na svakodnevnoj bazi. Kako bi se to dogodilo, svakoj osobi na ulici treba zaniijekati njenu slobodu. Vlast, kao i svi ostali instrumenti društvene kontrole ovise o tome da svaki građanin / građanka bude prisiljen/a predati svoju neovisnost (bez izuzetaka ili povlastica) autoritetu. Jedini izuzetak predstavljaju zemljoposjednici, policija i vojska, civilne službe, lokalne i nacionalne vlasti, direktori kompanija i financijskih institucija, te bogata elita – općenito govoreći, vladajuća klasa. Društvena kontrola se provlači i kroz rasne i spolne razlike, pa čak i obiteljske odnose. To umanjuje ljudski potencijal i mogućnost ljudi da preuzmu kontrolu nad svojim životima i zajednicama. To također uzrokuje bezumnu, ali sistematsku manipulaciju i destrukciju našeg prirodnog okoliša.

Zapravo, kako bi se održao status quo, vlast će u određenim razdobljima upotrebljavati nasilje protiv svojih ljudi. Nije tu riječ o nekom poludjelom diktatoru koji će uzeti vlast protivno volji tihe većine, već je riječ o tome da se glas i volja većine smatraju nebitnima. Čak nije riječ ni o tome da smo svi sistematski školovani tako da bez pogovora i propitivanja izvršavamo zadane zadatke koji dolaze od strane autoriteta. Vlast koristi „podjeli pa vladaj” taktiku, kojom okreću ljude jedne protiv drugih, kako bi se zaustavio svaki oblik kritike, te kako bi se pažnja udaljila od pravih uzroka problema.

Da li je stvarno tako loše? Uzmimo za primjer Indiju i Pakistan — tri stoljeća su indijski hindusi i muslimani živjeli relativno mirno. No, nakon stvaranja umjetne granice, posljednjih pedeset godina tamo su se vodila tri rata i tenzije neprestano rastu. Tamo gdje je nekoć postojalo zajedništvo, raširene su razlike, krenulo je osuđivanje različitosti, što je uzrokovalo smrt ogromnog broja ljudi. Sve to zbog službene, zamišljene linije u pijesku, koja nije postojala prije 1948. godine. Slične neprirodne granice su povučene po cijelom svijetu, stvarajući i ojačavajući razlike i podjele, odvajanje i kontrolu svjetske populacije. Samim time ukidanje svih granica ne može učiniti ništa loše, već samo dobro, zar ne?

U ovom stoljeću smo vidjeli nacije koje odlaze u ratove, puno destruktivnije nego što bi to naši preci mogli i zamisliti, što je rezultiralo masovnim terorom i milionima mrtvih. Ipak, glad, ratovi, represija i sl. se nastavljaju, velikim dijelom pod utjecajem masovnih medija, koji bolje znaju što nam je potrebno od nas samih. Stručnjaci! Kako bi se sačuvala, hijerarhijska vlast promovira kulturu stručnjaka — nekolicina koja diktira što mase točno smiju činiti, željeti ili sanjati. Odgovornost za naše živote je oduzeta iz naših ruku i dana u ruke onima koji bi trebali bolje od nas znati što nam je potrebno. Nas su reducirali do razine promatrača kada je riječ o donošenju odluka, a koje se tiču naše budućnosti i budućnosti naše planete. Naravno, „stručnjaci” su uglavnom plaćeni znatno više od prosječne plaće — direktori industrija će uzeti na stotine puta više od zarade običnih radnika, iako njihove stvarne, životne potrebe nisu ništa veće. Istovremeno, sloboda izbora prosječne osobe se svodi na to što konzumirati, što je skoro pa jednako slobodi izbora boje zatvorske ćelije!

Izbori — prevara

Prema našem trenutnom „demokratskom” sistemu, greške i mogućnosti leže u političkim programima jedne ili nekoliko političkih stranaka — koje se žele preko naših leđa dokopati moći. Uobičajeni odgovor na „neuspjeh” jedne stranke je nada da će nova vlast bolje ispuniti naše želje i potrebe (ili barem obećati to). Naravno, to nikad ne bude tako. Stranke uvijek razmišljaju kratkoročno, sklone su institucionalnom podmičivanju, te održavaju sistem koji im pomaže da se domognu moći. Dok se navodno bave problemima globalnog zatopljanja, utrke naoružavanjem, gladi u svijetu, istovremeno govore naftnim kompanijama, proizvođačima oružja i multinacionalnim kompanijama da nastave s poslom kao i obično. Ukratko, opasnosti koje ugrožavaju našu egzistenciju su ugrađene duboko u naše društvo. Baš te opasnosti su direktan rezultat činjenice da mi nemamo nikakvu moć nad upravljanjem našim životima. Jedini način da se to promjeni je transformacija društva u kojem živimo u nešto bolje, uzimajući resurse i odlučivanje u svoje ruke.

Pritisak i iskorištavanje postoje samo zato jer ljudi to dopuštaju. Nitko nikada nije bio upitan želi li potpisati neku vrstu društvenog ugovora — pristanak na poštivanje zakona i pravila društva, te na to da će raditi ono što vladari žele. Pretpostavlja se, automatski nakon tvog rođenja, da ćeš raditi ono što vlast želi — a to je prvi oblik pritiska. Naravno, oni koji upravljaju ne preuzimaju nikakve obaveze o poštivanju i izvršavanju onoga što ljudi žele — čak i u relativno „mekim” demokracijama, vlast djeluje protiv interesa stanovništva na dnevnoj bazi i to sistematski. Pogotovo kada su novac i profit u pitanju. Sudovi, koji tvrde da predstavljaju instrumente pravde, ponašaju se kao represori — igralište za bogate i njihove odvjetnike. Na vrlo sličan način i policija održava „red” i ponašanje —

iako tvrde da štite javnost.

Kroz postojanje policije i uzastopnu upotrebu silu od strane vlasti, vidimo nasilje kao vrlo bitno za sistem. Što daje nekome pravo da naređuje, izgladnjuje, ubija, oporezuje, hapsi i zatvara bilo koga? Nitko nema pravo na to.

Što je dobro kod anarhizma?

Anarhizam je jedna od najnezastupljenijih riječi u našem jeziku. Dolazi od grčkog „an arkos”, što doslovno znači „bez vladara”... ili kako je to u jednom riječniku definirano: „harmonično društveno uređenje bez vlasti”. Zasižno čovječanstvo može stvoriti društvo bazirano na međuljudskoj solidarnosti, pravilnoj raspodjeli i međusobnoj pomoći, snažnim i slobodnim zajednicama, samostalnim inicijativama, samoorganizaciji i slobodnom udruživanju, na odgovornosti za nas same i druge, te na poštivanju prirodnog okoliša? Društvo u kojem su ljudi individualno i kolektivno osnaženi i gdje su sve nepotrebne pojave kao novac, šefovi, policija i masovna kontrola odbačeni. Zasižno svatko radije želi biti slobodan / slobodna, sretan / sretna i među prijateljima, nego izoliran/a, maltretiran/a i iskorištavan/a.

Naravno, oni koji streme preuzimanju vlasti nad drugima protive se svakom pokušaju samoorganizacije i neovisnosti stanovništva u bilo kojem obliku, pogotovo kada se ljudi organiziraju i postaju aktivni. Tako da sve stranke i institucije osporavaju i protive se anarhističkim idejama, iako su te ideje samo glas zdravog razuma.

Suradnja i sloboda

Anarhisti drže da su sloboda i jednakost nerazdvojive, te kako bez jednog, nema ni drugog. Udruživanje među anarhistima je bazirano na suradnji i podršci između pojedinaca/ki koje/i su jednaki/e, a ne na pritisku elite na većinu, kako je to uobičajeno u društvu. Odluke donose oni kojih se te odluke direktno dotiču, dakle ljudi sami odlučuju za sebe, a sve skupa bazirano na zdravom razumu. Takva društva su uglavnom (ili se trude biti) decentralizirana i mnoge primjere takvog i vrlo sličnog društvenog uređenja možemo izdvojiti u povijesti kao primjer npr: aboriđanske i indijanske zajednice, gradovi — države u staroj Grčkoj, revolucije u Evropi, Rusiji i Latinskoj Americi tijekom 19. i 20. stoljeća, te ostatku svijeta. U Španjolskoj 1936. je anarhistički pokret brojao milijone ljudi, koji su u svoje ruke preuzeli kompletnu industriju i zemlju u nekim područjima. U dosadašnjoj svjetskoj povijesti postoji jaka tradicija suradnje i zajedništva, od starogrčkih primjera do raznih komuna i drugih oblika udruživanja iz vrlo bliske povijesti.

Naravno, sve ovo nije tako jednostavno. Da bi funkcioniralo, anarhističko društvo podrazumijeva potrebu da ljudi preuzmu potpunu odgovornost za svoje živote, odluke i postupke. To zahtjeva puno motivacije. No, ako snaga zajednice ovisi o udjelu njenih članova, većina ljudi će vrlo brzo naučiti da njihov doprinos (udio u zajednici) ima vrlo važnu ulogu, pogotovo stoga jer tada je riječ o radu čiji učinak ima direktan utjecaj na samu osobu, te najbližu okolinu.

Još jedna pozitivna karakteristika anarhizma je velika podrška toleranciji, razumijevanju i različitosti unutar zajednica i društva općenito. Sasvim je prirodno da neće svi potpuno jednako gledati na sva pitanja! Ipak, ljudi diljem svijeta dijele istu ljudskost i neke iste interese. Kada bi nestale teritorijalne podjele koje se danas nalaze na kartama, rasizam i nacionalizam bili bi prevladani i ljudi bi shvatili stvarnu jednakost ljudske rase.

Anarhizam na djelu

Anarhisti se ne protive politici. Baš suprotno, politika proizlazi iz naših života i djela, načina na koji se odnosimo jedni prema drugima, kako razmišljamo. Politika je ono što dolazi od svake osobe, a tek onda se širi u društvo, dolazi do izražaja, za razliku od sadašnjeg stanja, kada se politika stvara iza zatvorenih vrata i onda se iznosi i nameće javnosti — a sve se to događa svega nekoliko katova iznad osoba na ulici, kojih se to direktno tiče.

Što se tiče organizacije, anarhisti se ne odupiru organiziranju, već ohrabruju samoorganizaciju unutar društva, ali se odupiru nametanju oblika organizacije koja dolazi „odozgo”, kako bi se stvorio profit za „one gore”.

Kroz sagledavanje različitih pokreta za zaštitu prirode, pokreta koji su se bavili različitim problemima, recimo, pravima žena, pravom na stanovanje, pravima radnika, pravima životinja, stvaranjem autonomnih zajednica, mirovnim radom, antimilitarizmom i sl. može se primjetiti velik utjecaj anarhističkih ideja i primjena istih. Samoorganizacija, samostalne inicijative, direktne akcije, zajedničko odlučivanje, jednakost, odbijanje kompromisa, traženje alternativa... Sve to je sastavni dio anarhizma i ono što pokreće ove pokrete. Na taj način se širi ideja stvarne alternative i to predstavlja konkretan primjer anarhizma kao praktične, a ne utopijske ideje.

Anarhizam može biti sve, ali ne i fantazija.

Anarhistička biblioteka
Anti-Copyright

London Greenpeace
Čineći to za sebe...
1994

<http://www.stocitas.org/cineci%20to%20za%20sebe.htm>

U originalnoj verziji ovog letka pisalo je: *Ovaj tekst je produkt diskusije nekoliko aktivista i aktivistkinja grupe London Greenpeace*. Grupa nema nikakve veze s „velikim” Greenpeacom, a postali su poznati nakon što je McDonald’s pokrenuo sudski postupak zbog navodne „klevete” protiv korporacije. Letak „Čineći to za sebe...” je preveo i umnožio ZAP (Zagrebački anarhistički pokret) 1995. godine.

anarhisticka-biblioteka.net